

Отримано: 28 березня 2024 року

Прорецензовано: 6 квітня 2024 року

Прийнято до друку: 13 квітня 2024 року

e-mail: oleksandr.kyrylchuk@rshu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1603-6580>

Researcher ID: KGK-5868-2024

DOI: 10.25264/2519-2558-2024-22(90)-119-122

Кирильчук О. М. Просторові моделі в українському ретро-детективі початку XXI ст.: постколоніальний аспект (на матеріалі прози Богдана Коломійчука та Андрія Кокотюхи). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 22(90). С. 119–122.

УДК: 821.161.2.09

Кирильчук Олександр Миколайович,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури
Рівненського державного гуманітарного університету

ПРОСТОРОВІ МОДЕЛІ В УКРАЇНСЬКОМУ РЕТРО-ДЕТЕКТИВІ ПОЧАТКУ XXI СТ.: ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОЗИ БОГДАНА КОЛОМІЙЧУКА ТА АНДРІЯ КОКОТЮХИ)

У колоніальному та антиколоніальному дискурсах XIX–XX століть ментальне картографування ставало формою символічного оприсутнення у просторі. Метропольні тексти намагалися представити світ виразно ієрархізованим, у якому головну роль було відведено імперському “центру”, у контрдіалогічному наративі прагнули перевернути цю модель, протиставляючи імперській столиці повноцінність периферійних територій. Детективні твори кінця XIX віку, представлені текстами Артура Конан Дойла, оприсутнюють колоніальну модель світу, саме в серці імперії відбувається перемога над злочинною діяльністю, що часто розпочинається в заоканських колоніальних володіннях. Натомість сучасний детектив (романи Абіра Мухерджі) трансформують метропольну просторову ієрархію, акцентуючи увагу на самодостатності периферії та втраті авторитетності центру.

Український детективний роман початку XXI століття пропонує постколоніальну стратегію переосмислення національного досвіду взаємин з Австро-Угорщиною напередодні Першої світової війни. Тексти Андрія Кокотюхи та Богдана Коломійчука постають яскравою формою ретро-детективу, який окрім розслідування кримінальної історії передає дух епохи та культуру повсякдення певної історичної доби. Твори українських письменників демонструють занурення у простір Львова, докладно описуючи міську топографію, архітектуру, готелі та ресторації, що перетворюється на символічну територію з виразним національним історичним смислом.

У детективних ретро-романах Богдана Коломійчука деконструйовано метропольне картографування мапи Європи, периферійний простір Галичини насправді постає місцем, на відміну від Відня, у якому перемагає законність та справедливість. Письменнику вдається вибудувати лінійну просторову модель, у якій Львів набуває рис самобутності та повноцінності поряд з імперськими столицями початку XX століття.

Ключові слова: колоніальний дискурс, контрдіалог, постколоніальна критика, ретро-детектив, простір, центр, периферія.

Oleksandr Kyrylchuk,
PhD in Philology, Associate Professor,
Rivne State University of Humanities

SPATIAL MODELS IN UKRAINIAN RETRO-DETECTIVE LITERATURE OF THE EARLY 21ST CENTURY: A POSTCOLONIAL ASPECT (BASED ON THE PROSE OF BOGDAN KOLOMIYCHUK AND ANDRIY KOKOTYUKHA)

In the colonial and anti-colonial discourses of the 19th–20th centuries, mental mapping became a form of symbolic embodiment in space. Metropolitan texts tried to present the world as clearly hierarchical, in which the main role was assigned to the imperial “center”. In the counter-discursive narrative, they sought to overturn this model, opposing the imperial capital with the self-sufficiency of peripheral territories. Detective works of the late 19th century, represented by the texts of Arthur Conan Doyle, present a colonial model of the world, where the victory over criminal activity, which often begins in overseas colonial possessions, takes place right in the heart of the empire. On the other hand, modern detective novels (novels by Abir Mukherjee) transform the metropolitan spatial hierarchy, focusing on the self-sufficiency of the periphery and the loss of authority of the center.

The Ukrainian detective novel of the early 21st century offers a postcolonial strategy for rethinking the national experience of relations with the Austro-Hungarian Empire on the eve of World War I. The texts of Andriy Kokotyukha and Bogdan Kolomyichuk appear as a vivid form of retro-detective, which, in addition to investigating a criminal history, conveys the spirit of the era and the culture of everyday life of a certain historical era. The works of Ukrainian writers demonstrate immersion in the space of Lviv, meticulously describing the city's topography, architecture, hotels, and restaurants, which turns into a symbolic territory with a pronounced national historical meaning.

In the detective retro-novels of Bogdan Kolomyichuk, the metropolitan mapping of the map of Europe is deconstructed, the peripheral space of Galicia actually appears as a place, where legality and justice prevail, unlike Vienna. The writer manages to build a linear spatial model, in which Lviv acquires features of uniqueness and fullness alongside the imperial capitals of the early 20th century.

Keywords: colonial discourse, counter-discourse, postcolonial criticism, retro-detective, space, center, periphery.

Постановка проблеми. Сучасна українська Література демонструє розширення тематичних та жанрових форм популярної літератури, що охоплює увесь спектр читачьких зацікавлень. Ретро-детектив постає одним із найпопулярніших літературних жанрів, у якому окреслюється детективно-пригодницька фабула, що розгортається в певних історичних декораціях, тим самим синтезуючи в одній текстуальній структурі традиційний сюжет з розслідування злочину та стратегію занурення в минувшину. Для українського постколоніального письменства осмислення складних сторінок XX століття, навіть у виразній белетризованій формі, постає важливою спробою до реконструювання національної історичної пам'яті, визволення від імперських наративів та метропольного картографування простору.

В українській літературі початку XXI століття ретро-детектив набув особливої затребуваності та популярності. До цієї жанрової форми звертаються Богдан Коломійчук, Андрій Кокотюха, Владислав Івченко, Дмитро Безверхній, Лора Підгірна

та ін. Художньою особливістю таких романів стає широка просторова модель, оскільки детективна фабула охоплює практично усю територію України (Львів, Київ, Полтава, Хмельницький, Одеса), витворюючи символізовану мапу українського світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному українському літературознавстві ведеться дискусія щодо генологічної природи сучасного детективного роману. Зокрема, мова йде про проблему термінологічної систематизації понять історичного та ретро-детективів. Однак, на думку літературознавиці Софії Філоненко, питання теоретичного відокремлення “двох жанрів: «історичного» і «ретро» – є казуїстичною /.../. Гадаю, історичний детектив доцільно розглядати як жанровий різновид детективної прози, а ретро – як його можливий стиль (яким він і є по суті), густо замішаний на ностальгії за минулим, як правило, недалеко – на відстані живої пам’яті покоління” (Філоненко, 2014). Утім дослідники А. Землянська та А. Землянський наголошують, що для ретро-детективу важливим елементом постає відображення “певної епохи, віддаленої в часі, що становить інтерес для читача не лише в контексті злочину, який розслідують, а й сама собою, як певний особливий простір, сповнений легенд, історичних загадок, неповторного колориту” (Землянська & Землянський, 2017-2018: 276). Натомість Олена Колесник розглядає ретро-детективний роман як текст, що адсорбує “лише антураж певної епохи, причому може його трансформувати аж до перетворення на жанрову фантастику” (Колесник, 2023: 42).

Однак літературознавче осмислення просторових моделей в сучасному українському ретро-детективі лишається ще практично не дослідженою сферою, хоча постколоніальна критика зосереджує особливу увагу на аналізі символізованої картографії простору.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у спробі осмислення просторових проєкцій в ретро-детективах Андрія Кокотюхи та Богдана Коломійчука крізь призму постколоніального методу.

Виклад основного матеріалу. Просторова семантика є глибоко зацепленою проблемою на рівні постколоніального прочитання текстів, оскільки географічні координати постають не лише в системі антиколоніального окреслення кордонів батьківщини, а й демонструють яскраві моделі домінування імперії над периферією, котра інкорпорується в тіло метрополії. Така стратегія типова для імперських держав (Росія, Османська Туреччина, Австро-Угорщина), що територіально розширювались за рахунок “сусідніх” етносів. Відтак можна стверджувати певну спільність підходів у розумінні географії національних територій, бо, як зазначає Едвард Саїд, просторове окреслення є універсальною моделлю як для колоніального, так і для антиколоніального наративів, позаяк це уявне протиставлення між “ми” і “вони” дозволяє витворювати ментальне картографування власної етнокультурної географії (Саїд, 2007: 42).

Сучасна постколоніальна критика акцентує увагу на проблемі символічного картографування простору та оприсутнення в ньому певної національної тожсамості: метропольної чи автохтонної. Європейська колонізація XIX віку стимулювала встановлення нових кордонів та рубежів, почасти штучно нанесених на світову мапу, а відтак і формування нової просторової реальності, у якій колоніальні риторичні моделі витісняють тубільні. У європейському імперському дискурсі XIX віку важливе місце посідає саме географія як форма інтелектуального опанування світом через картографічні проєкти. Бо творені західними інтелектуалами мапи відображають не лише ландшафтну специфіку територій, але оприсутнюють імперський ідеологічний погляд.

Дослідниця Софія Філоненко, аналізуючи український ретро-детектив XXI ст., наголошує, що важливим часовим виміром розгортання його сюжетів постає початок XX століття як доба напередодні соціально-політичної трансформації, у якій поєднано “стабільність імперського укладу /.../ з передчуттям близьких історичних катастроф – світової війни та революції” (Філоненко, 2015: 230). Власне ця епоха, на думку літературознавиці, окрім вибудовування письменниками захопливих детективних сюжетів на тлі політичних, соціальних, національних та релігійних протиріч, що переповнюють європейські імперські суспільства, дозволяє зосередити увагу і на постколоніальному переосмисленні українського історичного досвіду під владою Російської та Австро-Угорської імперій (Філоненко, 2015: 230-231).

Утім початок XX століття, за словами Еріка Гобсбаума, прикметний не лише як “доба імперій” саме колоніального типу (Hobsbawm, 1989: 56). Власне це час бурхливого розвитку детективної форми, яка починає долати стереотипні межі зразка виключно популярного письменства. Детективи Артура Конана Дойла з протагоністом Шерлоком Холмсом як еталонним прикладом слідчого-інтелектуала, що логічно-дедуктивним методом розслідує кримінальні злочини, набувають особливої популярності саме на межі століть. Герої-детективи ретро-романів Андрія Кокотюхи (Клим Кошовий) та Богдана Коломійчука (Адам Вістович) постають не лише “сучасниками” Холмса, але й своєрідним вписуванням у “шерлоківський” тип персонажа, а водночас і виразною альтернативною моделлю.

Проте тексти англійського письменника демонструють нерозривний зв’язок із британською імперською аксіологією XIX віку, що часто випадає з уваги сучасного читача. У повісті “Етюд в багряних тонах”, яка й започатковує цикл творів про відомого детектива, виразно окреслено зануреність англійської еліти в експансивну політику імперії. Доктор Джон Ватсон, невтомний наратор історій про Шерлока Холмса, стає свідомим учасником колоніальної війни Британської імперії з Афганістаном (1878-1880 роки), а згодом отримує тяжке поранення у битві біля селища Майванд. Власне ці події й були поштовхом до завершення воєнної кар’єри Ватсона та початку його дружби з Холмсом, але вже не на периферії метрополії, а в її серці. Прикметно, що персонаж шкодує, що ця війна не принесла йому жодних вигод, на які він сподівався, але імперія не забула про нього і “по-батьківськи” подбала про свого “вірного солдата”. Текст відсиланнями до колоніальної політики Британії демонструє зануреність в імперську аксіологію, потверджуючи та структуруючи її. Зрештою, детективні оповідання Артура Конана Дойла демонструють і виразну колоніальну модель світу, оскільки лише інтелектуальна та правова сила метрополії може стояти на перешкоді протиправній поведінці, злочинна діяльність, вчинена на периферії, саме в просторі імперської столиці викрита та справедливо покарана.

Сучасний британський письменник індійського походження Абір Мухерджі пропонує постколоніальну модель диверсифікації класичного англійського детективу з виразною колоніальною ієрархізацією простору. У циклі детективних романів про англійського слідчого Сема Віндгема у період після завершення Першої світової війни (“Людина, що підводиться” (2016), “Необхідне зло” (2017) та ін.) центром розгортання кримінальних сюжетів постає не Англія, а Індія колоніальної доби. Абір Мухерджі не лише критично трансформує метропольну просторову модель, але й зосереджує увагу на

постколоніальному переосмисленні тогочасної колоніальної політики Британської імперії, опору їй у середовищі індійських автохтонів. Втім вагомим моментом є втрата метрополітним нарративом своєї ексклюзивності та авторитетності щодо репрезентації, натомість тубільне населення наполегливо робить спроби повернути свій “голос”. Індієць сержант Бенерджи постає не лише помічником британського капітана, але й повноцінним членом детективного дуету слідчих.

Детективні романи Андрія Кокотюхи та Богдана Коломійчука, у яких основним місцем розгортання кримінальних історій є Львів початку ХХ століття, постають яскравою формою ретро-жанру. Письменники докладно описують львівський простір 1900-х років, занурюючи читача в соціально-культурну атмосферу галицького міста періоду Габсбурзької імперії. Жанрова природа ретро-детективу апелює до відтворення поза детективною фабулою не так історичних подій та реалій певної доби, як до передачі дуух епохи, світовідчуття, звичок та традицій людини того часу. Відтак елементи культури повсякдення (кнайпи, ресторації, готелі etc) та міська топографія простору стають ключовими факторами репрезентації історичного контексту австро-угорської дійсності початку ХХ століття.

Французький антрополог Марк Оже для маркування просторових образів, які позбавлені символічного наповнення чи особистісного суб’єктивного досвіду їх оприсутнення, використовує термін “не-місце” (Augé, 1995: 94). До таких об’єктів дослідник зараховує предмети побутової культури (магазини, місця громадського харчування, готелі, вокзали) чи щоденного транзиту (вулиці, транспорт) у межах урбаністичного середовища чи поза ним, бо вони стають невід’ємною складовою повсякденного існування людини, однак вона до них лише опосередковано причетна та не наповнює їх часткою власної індивідуальності. Зрештою, на думку Марка Оже, “місце і не-місце схожі на протилежні полярності: перше ніколи не стирається повністю, друге ніколи до кінця не здійснюється; вони схожі на палімпсести, на яких невпинно переписується заплутана гра ідентичності та відносин” (Augé, 1995: 79). Ярослав Поліщук наголошує, що в літературі встановлення чітких меж між таким просторовим категоріями виглядає проблематичним, оскільки авторська індивідуальність може сприяти перекодуванню семантичної наповненості місць у пам’яті в “не-місця” через втрату в очах героїв їх символічного значення або власне і навпаки: “не-місця” набувають важливих смислових конотацій (Поліщук, 2018: 219).

У текстах Богдана Коломійчука та Андрія Кокотюхи “не-місце” як простір, позбавлений антропологічної наповненості, навпаки, набуває важливої семантичної конкретизації як частина історичної пам’яті про Львів. Картографування львівських вулиць, яскраво виписане у ретро-романах українських письменників, стає не просто тлом для розгортання детективної історії, а демонструє особливу темпоральну модель символічної єдності простору галицького міста на початку ХХ та ХХІ століть. Тяглість топоніміки урбаністичного середовища Львова впродовж кількостолітньої дистанції потверджує впізнаваність та сталість території міста для різних генерацій, а водночас і її позачасову універсальність, не зіпсовану ідеологічними нашаруваннями минулих епох, що перетворює його на символізовану модель “вічного міста”. Ретроромани українських авторів демонструють вкоріненість у львівську топографіку, трансформуючи її із транзитного статусу “не-місця” в місця наповнені історичними смислами. Тексти Андрія Кокотюхи вже на рівні назв (“Адвокат з Личаківської”, “Привид з Валової”, “Автомобіль з Пекарської” та ін.) проявляють виразну зануреність у питому львівський простір, який навіть імперії не змогли змінити, бо вони були лише епізодом, а місто існувало до них й існує після їхньої загибелі.

Водночас ретро-детективи Богдана Коломійчука та Андрія Кокотюхи пропонують постколоніальну трансформацію імперського просторової моделі. Загалом поступове вибудовування імперій залежало від витворення стабільних ієрархічних стосунків між “центром” та “периферією”, де остання постає в ролі виключно об’єкта підпорядкування. Едвард Саїд стверджує, що ієрархізація імперського простору часто досягається за рахунок витіснення зі столиці в колоніальні володіння скомпрометованих громадян імперії, котрі в колоніях продовжують представляти владу імперії, однак їм відмовлено повернутися до “серця” метрополії, “/.../ простір якої ретельно прокреслений, проговорений і населений ієрархією метрополітних персонажів” (Саїд, 2007: 17). Постколоніальні автори пропонують деконструювати імперську ієрархію світу й розвінчати саму ідею “центру” як інтелектуального та аксіологічного еталону, натомість наголошуючи на ситуації лінійного існування сучасних культур.

Ретро-романи Богдана Коломійчука підважують ієрархізовану форму домінування центру над провінцією. У детективній стратегії творів (“Візит доктора Фройда”, “Остання справа комісара Вістовича”) Відень як столиця Австро-Угорщини постає найчастіше простором, у якому вчиняється злочин, однак сили та потуги усього метрополітного поліцейського апарату недостатньо для розкриття правопорушень і відновлення законності й справедливості. Відтак вектор розгортання кримінальної історії зміщується у бік Галичини, яка хоч і виступає як периферія імперії, однак саме у цьому середовищі злочинна діяльність викрита та покарана. Сюжетна лінія протагоніста ретро-романів Богдана Коломійчука також повторює подібну відцентровану лінію руху: здобуття престижної військової освіти в столиці імперії, але водночас і свідомий вибір повернутися до рідного міста як центру його власного світу.

Така модель у романах Богдана Коломійчука не обмежується лише мапою Австро-Угорщини, оскільки Львів стає центром розкриття кримінальних справ європейського масштабу (“Експрес до Галіції”, “Готель “Велика Пруссія”). Постколоніальне перекодування ментальної карти Європи, у якій “периферійний” львівський простір, на відміну від імперських столиць, набуває виразної символічної першості, втілюючи інтелектуальну детективну потугу і силу у розкритті кримінальних справ, що стають нездоланими для метрополітних інституцій. Просторова модель у текстах Богдана Коломійчука демонструє доконструйовану метрополітну ієрархію світу, в осерді якого опиняється Львів як самодостатнє середовище, позбавляючи столиці європейських імперій їх лідерства та авторитетності.

Утім Богдан Коломійчук не прагне вибудувати виразну контр-дискурсивну ментальну мапу Європи, де периферія займає місце імперської столиці, перевертаючи колоніальний світ з ніг на голову. Натомість письменнику вдається розвернути вертикальну просторову модель у горизонтальну площину, в якій зникає опозиційне протиставлення метрополітного центру та провінції. Постколоніальне витворення лінійної системи у романах Богдана Коломійчука дозволяє позбутися колоніальної практики самого існування центру як середовища продукування еталонних цінностей, тим самим урівноважуючи децентралізоване існування Відня, Берліна, Львова, Познані, Гданська, Берна в символічній європейській картографічній проекції як рівнозначних місць із самобутнім культурним обличчям. У такій картині світу Галичина репрезентована як невід’ємна частина ментальної мапи Європи, тим самим потверджуючи стратегію стирання кордонів у європейському

культурному просторі, а не замикання в монофонічному національному світі. Протагоніст ретро-романів Богдана Коломійчука комісар Адам Вістович відчуває органічну єдність із урбаністичною культурою Європи, хоча й усвідомлює водночас власну вкоріненість у середовище рідного Львова: “Найдужче хочеться повернутися до міста, чия бруківка пам’ятає усі наші кроки. І кроки людей, яких ми любили” (Коломійчук, 2001: 70).

Висновки. Сучасний український ретро-детектив демонструє виразне постколоніальне переосмислення досвіду існування під владою Австро-Угорської та Російської імперій на початку ХХ століття. Важливою у цьому контексті постає стратегія деконстрування метропольної ієрархії світу, у якій виразно протиставлявся імперська столиця периферійним територіям. Втім сучасна постколоніальна Література ставить під сумнів саме існування центру як середовища еталонних політичних та культурних цінностей. Відтак у текстах Богдана Коломійчука та Андрія Кокотюхи Львів як місце розгортання детективної фабули стає частиною децентралізованої символічної мапи Європи, у якій європейський культурний простір репрезентовано лінійно з подоланням імперських ієрархічних моделей. Водночас Богдану Коломійчуку та Андрію Кокотюсі вдається продемонструвати вкоріненість героїв ретро-детективів у простір повсякденної культури початку ХХ століття, який перетворюється із деперсоналізованого “не-місця” у місця історичної пам’яті. А сам Львів у текстах сучасних детективістів набуває символізованої моделі “вічного міста”, у якому переплітаються досвіди різних епох, однак його урбаністична топографія демонструє нерозривну єдність минулого та сучасного.

Література:

1. Землянська А., Землянський А. Жанрова еkleктика ретро-детективів Богдана Коломійчука. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2017–2018. № 4–3. С. 275–286.
2. Колесник О. Історичний детектив та історія як детектив: до питання міжжанрового синтезу. *Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури*. 2023. Т. 6. С. 39–44.
3. Коломійчук Б. 300 миль на схід. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 320 с.
4. Поліщук Я. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці : Книги – ХХІ, 2018. 272 с.
5. Саїд Е. Культура й імперіалізм / пер. з англ. К. Ботанова, Т. Цимбал [та ін.]. Київ : Критика, 2007. 608 с.
6. Філоненко С. Кривавий водевіль на палубі: формула історичного детективу в романі Ірен Роздобудько “Подвійна гра в чотири руки”. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки*. 2015. Вип. 6. С. 230–235.
7. Філоненко С. Як найкращий сищик імперії пройшов крізь вогонь, воду і мідні труби. *Буквоїд*. 2014. URL: http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2014/02/05/073033.html#google_vignette
8. Augé M. Non-places: introduction to an anthropology of supmodernity / translated by Jonh Howe. London, New York: Verso, 1995. 122 p.
9. Hobsbawn E. J. The age of empire, 1875–1914. New York: Vintage books, 1989. 404 p.

References:

1. Zemlianska, A., & Zemlianskyi, A. (2017–2018). Zhanrova eklektyka retro-detektyviv Bohdana Kolomiichuka [Genre Eclecticism of the Retro-detectives by Bogdan Kolomyichuk]. *Prykarpatskyi visnyk NTSh. Slovo* [Pre-Carpathian Bulletin of the Shevchenko Scientific Society], № 4–3, 275–286. [in Ukrainian].
2. Kolesnyk, O. (2023). Istorychnyy detektyv ta istoriya yak detektyv: do pytannya mizhzhanrovoho syntezu [Historical Detective Story and History as a Detective Story: to the Question of Cross-genre Synthesis]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Istoriya i teoriya kul'tury* [NaUKMA Research Papers. History and Theory of Culture], 6, 39–44. [in Ukrainian].
3. Kolomyichuk, B. (2021). 300 myl' na skhid [300 Miles to the East]. L'viv: Vydavnytstvo Staroho Leva. [in Ukrainian].
4. Polishchuk, Ya. (2018). Hibrдна topohrafiya. Mistsya y ne-mistsya v suchasniy ukrayins'kiy literaturi [Hybrid Topography. Places and Non-places in Modern Ukrainian Literature]. Chernivtsi : Knyhy – XXI. [in Ukrainian].
5. Said, E. (2007). Kul'tura i imperializm [Culture and Imperialism]. (Trans.). Kyiv: Krytyka. [in Ukrainian].
6. Filonenko, S. (2015). Kryvavy vODEVIL' na palubi: formula istorychnoho detektyvu v romani Iren Rozdobud'ko “Podviyna hra v chotyry ruku” [Bloody Vaudeville on the Deck: the Formula of the Historical Detective in Irene Rozdobudko novel “Double Game in Four Hands”]. *Naukovi zapysky Berdyanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. Ser. : Filolohichni nauky* [Scientific papers of Berdyansk State Pedagogical University Series: Philological sciences], 6, 230–235. [in Ukrainian].
7. Filonenko, S. (2014). Yak naykrashchyy syshchik imperiyi proyshov kriz' vohon', vodu i midni truby [How the Best Detective of the Empire Passed Through Fire, Water and Copper Pipes]. *Bukvoyid* [Bukvoid]. URL: http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2014/02/05/073033.html#google_vignette [in Ukrainian].
8. Augé, M. (1995). Non-places: Introduction to an Anthropology of Supmodernity (Trans.). London, New York: Verso [in English].
9. Hobsbawn, E. J. (1989). The Age of Empire, 1875–1914. New York: Vintage books. [in English].